

PROGRESUL

Abonamentul:

Pe un an 8 cor., pe jumătate de an 4 cor.
Pentru România și străinătate anual 10 cor.

Foae socială-culturală.
Apare în fiecare Sîmbătă.

Redacția și Administrația Nr. 817.
Telefon Nr. 29.

Morala nouă.

Toate lucrurile din lume își au cauzele lor. Haosul babilonic ce stăpînește în zilele noastre își are cauzele sale în trecutul nu tocmai depărtat. Niciun veac n'a produs atîtea schimbări în viața lumii ca veacul al 19-lea. Progresul uimitor ce l-a făcut industria, începînd de pela mijlocul aceluși veac, a schimbat nu numai viața economică, ci și întreaga viață socială. În industrie, în comerț, în ocne, pe agrii, pe ape, în aer, în armată, în marină, în comunicație, — pretutindeni lucră mașinele. Se fac invenții noi. În același timp comunicația și comerțul fac pași uriași — devin universale. Se formează orașe mari, centre ale industriei, ale comerțului și ale comunicației. Și dupăcum evul mediu a produs clasa burghezimii, industria mare a veacului trecut al 19-lea, dă naștere, în orașele mari, unei noi clase sociale: *proletariatul*, masa lucrătorilor în fabrici, a oamenilor fără nicio avere, cari se zvîrcolesc să ajungă și ei la o creangă verde, și prin aceasta se produce și — *socialdemocrația*.

Nici într'o vreme nu s'a săvîrșit o muncă omenească mai uriașă decît tocmai în zilele noastre. Știința, industria, comerțul, agricultura, comunicația, — toate sînt legate strîns unele de altele prin *muncă*. Sforțarea neasămuită a tuturor puterilor de lucru a prefăcut viața omenească într'o alergare ne bună, fără pic de repaos. Fiecare individ este

numai o parte a masei, niciunul n'are vreme să se ocupe de celalalt. Îndeosebi în orașele mari lipsește aproape cutotul o atingere personală a oamenilor unii că alții. Munca stă împotriva indivizilor singuratici ca o putere independentă, care, fără nicio considerație la proprietățile lor individuale, îi preface în părți constituante ale masei.

Se câștigă tot mai mulți bani. Traiul a devenit mai scump. Cu creșterea numărului populației, și lupta pentru existență a devenit mai aprigă. Mamonismul stăpînește azi lumea întregă.

Ca să poată înflori, marea industrie trebuia să pună în serviciul său toate puterile de lucru, și să înlătore toate pedecile din calea muncii și a comunicației. Acest serviciu i-l-a făcut *liberalismul*, care este individualist: individul are dreptul să-și exercieze puterile sale, după propria sa voință, în neafirmare de nimeni. Deaceia liberalismul caută să limiteze influința mare ce o au statele asupra indivizilor singuratici. Fiecăruia să i-se dea posibilitatea de a lucra independent. Prin înlăturarea privilegiilor ce le au anumite clase sociale, prin introducerea libertății și egalității, au ajuns să fie libere toate puterile de lucru. Libera exerciere a puterii de lucru se părea odată ca baza cea mai sigură pentru progresul economic. Pentru a putea da un avînt mai mare puterii de muncă, și pentru a putea educa poporul, trebuia să se lumineze mintea masei, și mijlocul cel mai potrivit pentru ajungerea acestui scop, a fost

vulgarizarea științei. Astfel ajunge liberalismul să dea mîna cu *intelectualismul*.

Baza spirituală a transformării tuturor referințelor de viață sînt *științele naturale*, ale căror rezultate s'au aplicat în mecanică, în electricitate, în chimie, în tehnică. Dela științele naturale se așteaptă astăzi mîntuirea, dela ele și dezlegarea problemelor nedezlegate încă. Ele au luat asupra-le luminarea masei. Pentru mulți ele au devenit o religie nouă. Urmarea a fost dispariția idealismului, tocmai acum, cînd am avea mai mare trebuință de el. Viața spirituală a devenit pustie, — ea apare numai ca o manifestare în viața naturii. Pentru știință nu există o lume spirituală, ori ea e necunoscută, și, decî, de niciun preț pentru noi. Rațiunea nu se poate ocupa decît de lumea văzută. Concepțiunea naturalistă despre lume își ajunge zenitul în *darwinism*, cu teoria sa despre descendență și selecția naturală. Principiul evoluției s'a aplicat și în celelalte științe și a produs rezultate uimitoare. Teoria despre selecția naturală, cu principiile sale biologice despre acomodare, diferențiere și ereditate, nu mai este îndestulătoare pentru lumea științifică de astăzi, și în această privință darwinismul defapt e în agonie; dar principiul evoluției se consideră și astăzi ca un principiu euristic pentru descoperirea de cunoștințe noi.

În științele naturale, și îndeosebi în darwinism, a aflat un sprijin puternic *materialismul*, metafizic și practic. Celdintăi caută să explice toate, chiar și viața sufletească,

FOILETON.

„O distracție“.

de Ellen Morris.

(Miss Elsie Tield către d-șoara Rose de Lande (Paris).

Scumpa mea Rosa, îți scriu în atelierul care ți-e și ție drag, între florile mele...

Aruncaî o privire înafară: e noaptea, ninge; cît se vede cu ochii, lacul e înghețat! Ce noapte de Crăciun admirabilă! Astă-seară e ajunul Crăciunului *sveheart*, ceiace voi numiți „réveillon“. La Paris toată lumea seara asta o petrece în restaurante, nu-î așa? P'acîi fiecare rămîne acasă, în familie, se aprinde pomul de Crăciun, și se mănîncă plumpudding. Și te-ași vrea aici, micuța și iubită mea Franceză, ca să vezi că și la noi, în țeara prozaismului, știe lumea să se amuzeze și să fie fericită. Rosa mea, eu sînt deja îmbrăcată în alb: rochie parfumată, și încă cu parfum din Paris, și pîndesc clopoțelul care mă va chema sub pom, la cadourî, la surprize. Cutoatecă am douăzecișidoi de ani, sînt încă o copilă, și pînă în anul acesta așteptam totdeauna cu nerăbdare ceiace îmi aducea micul Isus...

De data asta însă sînt indiferentă față de cadourile ce le voi primi. Ascultă, Rosa, înaintea mea pe masă se află o scrisoare, o scrisoare delicioasă, care m'a fărmeecat. Și încă altele ca astea, au făcut fericirea mea de cîteva luni. Rosa, scrisorile astea, pe cari le-am citit și recitit pînă le știu și pe dinafară, sînt niște scrisori dela un

Necunoscut. Nu te speria, nu sriga: „Eată America liberă, cea cu fetele tinere, fără supraveghiere!“ Bucură-te împreună cu mine; eu mă amuzez nebușeste cu corespondența asta neștiută de nimeni, care rupe monotonia vecinilor serate, balurî, etc. Petrec ore întregi sperînd că doar-doar voi descoperi cîndva pe autorul acestor scrisori iubite. Și n'am nici cea mai mică bănuială. Aceasta este misterul. Nici nu ți-am spus cum s'a început corespondența asta. Eată cum. Într'o seară, pînă Ma, Pa, și restul familiei jucau poker, eu am declarat la o mulțime dintre prietiniî mei, că mă plictisesc teribil, cerîndu-le totodată o idee de a mă distra.

E inutil a-ți înșira toate prostiile ce mi-le-au propus ei. Unul însă m'a zis rîzînd: pune-ți un anunț în „Herald“: O fată tină, dintr'o familie escelentă, caută o distracție. A se răspunde la numărul și la buroul poștei de mai jos. Veți vedea ce vi-se va răspunde, și poate să fie chiar foarte amuzant“. Te asigur, Rosa, că la noi o glumă d'astea nu se ia în nume de rău. Scurt, am găsit ideea nostimă, și după cîteva zile a apărut anunțul. A doua zi cameriera mea m'a adus dela buroul poștei sute de răspunsuri. Erau unele stupide altele spirituale. Unul însă m'a frapat, era o scrisoare cam sentimentală și melancolică, dar atît de frumoasă, atît de poetică, atît de „altfel“ decît scrisorile la cari sînt obicinuită. Mi-se propunea simplu o corespondență prietenească, frățească, ca un vis, căci nu trebuia să ne vedem niciodată. Necunoscutul se mărturisise a fi încă tinăr, liber, și că e — artist. Auzî, dragă,

artist! Ceva atît de rar pela noi. Și eată, amica mea, cum s'a început romanul meu. Sînt deja trei luni de atunci. Cu toată silința mea nu pot străbate incognitul misteriosului meu corespondent. Mi-se pare că îl văd în tot locul; în teatru, în restaurant, pe stradă, privirea vr'unui străin mă face să tresar, gîndînd, oare nu este „El“? Imaginația mea a creat un ideal de frumusețe, cu ochi de o bunătate nespūsă. Oh, Rosa, mi-se pare că trăesc pe vremea poveștilor cu zîne și cu Feți-frumoși. Ascultă, o pagină din ultima lui scrisoare: „Mi-s'a părut că văd între șirele d-voastre raza unei prietenii afectuoase, și cu toată recunoștința sufletului meu am pus buzele mele pe mica iscălitură: „Elsie“. Ah! de-ași putea fi fericit, voi fi numai prin d-voastre, prin scrisoarea d-voastre, care îmi dă iluzia că vă am lîngă mine. Însă niciodată nu ne vom vedea, prietena mea, căci, lucru ciudat pentru d-voastră, *vreau* să rămîn vecinic al d-voastre „Necunoscut!“.

„Am fost la Auditorium. Mascagni dirigea orchestra. Ați fost și d-voastră? Simfonia patetică de Tchaikovsky m'a emoționat mai mult decît orcînd. Mă gîndiam la d-voastră. Părea că vă văd înaintea mea, atît de bună, atît de frumoasă... Însă marșul funebru, sunetele sombre m'au sfărîmat bucuria. Glasul acesta trist îmi răsuna în inimă, și am revenit la realitate, ca un biet nebun! Ați auzit vr'odată orchestra cîntînd „dansurile ungurești“ de Brahms? Cîtă splendoare sălbatică și cîtă forță. Și cîtă nostalgie în muzica asta care linișteste revolta sclăviei și dorul după patria îndepărtată...“

din anumite condiții organice, materiale; celdealdoilea pune mai presus de toate bunurile materiale din această lume.

Filozofii englezi și francezi au stabilit ca principiu al năzuințelor lor politice și sociale: *individualismul*. Ei atribuie individului valoare absolută. Pentru a se putea valadita, individul trebuie să-și reclame dreptul său pe toate terenele vieții, în societate. Propovăduitorul individualismului e *Nietzsche*. Fiziologia lui este aplicarea darvinismului în morală. El cere rențoarcerea la natură, la instinctele naturale, și, prin aceasta, crearea unei culturii noi bazate pe instinctele omului, care își au originea în trecutul său animalic. Această cultură este cultura voinței tari, ai cărei purtători sînt oamenii distinși prin putere, curaj și tărie, — geniile voinței și intelectului. Cei slabi, turmele de oameni, care nu pot fi independenți, sînt sclavii acestora. Concepția lui Nietzsche despre viață este cel mai cras individualism, divinsarea individului, dar a individului puternic, care, fiind mai tare decît lumea ce-l înconjoară, își crează o lume proprie. Acest *supra-om*, cu voința sa puternică, își crează și o morală a sa proprie. Celce e dela natură tare, stă mai presus de mulțimea care e creată numai pentru sclăvie. După Nietzsche, ceștinismul, cu iubirea sa de oameni și cu mila sa față de cei slabi și nenorociți, e cea mai rușinoasă pată a oamenirii, ear socialismul, decî, nu merită decît dispreț și ură. Filozofia lui Nietzsche duce la subiectivism, la anarhie și nihilism, la dărîmarea culturii noastre tradiționale.

Pe baza naturalismului, a darvinismului și a nietzscheismului s'a încercat propovăduirea unei morale noi. Morala încătușează viața personală, împedecă puterea de activitate a omului, e un jug greu de purtat. *Morala nouă* propovăduiește libertatea instinctelor naturale; fiecare să-și trăiască viața cum îi dictează instinctele sale naturale. Celce urmează instinctele sale naturale, e om liber; dincontră, celce subordinează instinctele sale firești rațiunii morale, e un pedant, un filister, un fățarnic. Nu poate fi considerat decît numai ca o consecvență faptul că, răzimată pe această „nouă etică“, anumite

Am plecat zguduit. Lacul era în furie, valurile lui zgomotoase cîntau la urechea mea melodii, și duioase și turbate... Acum vă scriu, și eată s'a făcut liniște în sufletul meu!... Spune, Rosa, nu e drăguț? Credemă acest limbaj nu este al prietenilor mei obicinuiți. Eată un suflet ales! Cît doresc să cunosc pe acest om! Cine știe, întîmplarea?... Ah eată clopoșelul adună toată casa. La pom, la pom! Te îmbrățișez, prietena mea iubită, răspunde-mi repede, fi fericită!

„Elsie“.

Au trecut trei luni decînd Rosa de Lande a primit scrisoarea aceasta. Și cutoatecă a răspuns îndată, n'a mai primit niciun șir dela Elsie. Într'o dimineață frumoasă de lunie, Rosa scria prietenei sale uituce, cînd deodată să deșchise ușa și Elsie, Elsie în persoană se aruncă în brațele ei.

— „Nu mă dojeni“, strigă ea. Am ajuns erî cu mama, cu mătușa Corine, și cu unchiul Harry. N'am putut să-ți scriu, dragă, veî vedea cauza. Vîno în chioșcul din grădină, unde deatîtearî orî ne-am povestit întîmplările. Vîno repede!

Ajungînd acolo, Elsie, cam palidă, începu: — „Desigur arzî de nerăbdare să ști ce e devenit necunoscutul meu. Eată, Rosa, și-o voi spune, însă promite-mi, că nu-mi vei mai vorbi niciodată. Ai promis? ei bine ascultă: —

— Într'o zi, puțin după ce și-am scris ție, neaflînd încă nimic despre misteriosul meu corespondent, și ne mai avînd răbdare, am povestit istoria mea amiceî mele Lilian Hay, o cunoști și

femeniste (Ellen Key) au început a predica *„amorul liber“*.

Cînd ne gîndim la aceste zvîrcoliri ale minții omenești de-a afla calea spre adevăr, ca dintr'o altă lume parcă ne sună în urechi cuvintele apostolului lui Christos: *Nu vă amăgiți, Dumnezeu nu se lasă batjocorit. Orce seamănă omul, aceia va și secera*. Cauza că poporul elin și cel roman, cu toată cultura lor, au dispărut în negura veacurilor, n'a fost decît imoralitatea mărginașă cu „etica nouă“ ce o propagă în zilele noastre nietzscheismul. Până la cădere poate să fie numai un pas. Ca un înăitevestitor al acestui pas fatal ne apare tocmai timpul de mari prefaceri și transformări din prezent. Oamenii s'au întors de către religie. Masselor de lucrători socialiști li-se propovăduiește, din anumite motive politice, materialismul și ateismul. Filozofia nu ne mai îndestulește. Ea apare ca o pedanterie fără niciun rost, care nu ne duce la rezultate sigure. Un sistem răstoarnă pe celalalt. Știința nu ne poate da nicio lămurire asupra problemelor care ne torturează sufletele. Se pare că marea clădire ridicată de mintea omenească, începînd de prin veacul trecut, nu va putea ajunge să se sfîrșiască. Azi, orî mine, o putere neînțeleasă ne va zice: Pân'aci a fost destul, — maideparte nu veți înaita. Și dacă e adevărat că Istoria se repetă, trebuie să ne gîndim că atunci, cînd va veni acel „azi, orî mine“, popoare noi vor lua locul celor de azi, obosite și enervate de alergarea nebună după tainicul necunoscut, — și din nou se va începe dela început evoluția omenirii pentru a putea face un pas mai departe pe scara progresului. **Petrache.**

Din Istoria ziaristiceî.

I.

Țin a nu fi de prisos să arat și iubiților cititori ai „Progresului“ nostru ceia ce am citit dintr'un „Almanah tipografic“.

Cultura unui popor o putem vedea și din ziare. Cucît un popor are mai multe ziare, cuatît e mai civilizate. Romanii scriau toate noutățile pe tăblițe de lemn, orî de peatră, cu o culoare albă sau neagră, orî le zgîriau cu alte unelte fine.

O tăbliță din cele susnumite este și *„Acta*

tu. Am pus-o să jure, că nu va spune nimăruia nimic. Prima ei grijă fu să spună secretul fratelui ei, unul dintre zeloșii mei curtizani. Fratele ei spuse totul celorlalți, și toți tînării aceștia se uniră încontra mea și încontra sărmanului meu roman. Ei făcură jurămint să descopere cu orce preț pe autorul corespondenței. Știînd prin Lilian numărul plicului, și buroul poștei, în fiecare zi șpionau pe lingă porțiță, pănăcînd unul dintre ei auzi reclamîndu-se numărul. El a urmat pe servitorul care a luat scrisoarea, și prin șiretlic și jertfă de banî a aflat numele și locuința *„Necunoscutului“* meu. Era un pictor.

Minezi a venit Lilian la mine, și cerîndu-mî ertare, mî-a spus tot. Ea sa dus cu fratele ei la omul acesta, subt pretextul unei comande. El î-a primit foarte amabil. Au cumpărat un tablou, de altfel frumos, care, ca un ultim suvenir, împodobește acum odaea mea. Pentru a fi sigură că dînsul este corespondentul scrisorilor misterioase, Lilian repetă întîmplător una dintre frazele pe care î-le-am citit. Atunci ea văzu pictorul, speriat ca un nebun, privind dureros, cu ochi rugători. El desigur credea că necunoscuta lui este Lilian, care î-a descoperit. După o scurtă tăcere, o rugă să vie la o parte, și foarte demn, cu o tristeță nespūsă, îi zise: — „Frumosul vis s'a sfîrșit... Scrisorile d-voastre sînt toate aici în caseta aceasta, luați-o, aveți încredere în discrețiunea mea; adio!“

Și Lilian, luînd caseta fără nicio vorbă, adînc emoționată, pentru primadată în viața ei — strîns mîna unui harap...

Ileana.

diurna, care apărea zilnic și se scria pe ea toate noutățile dela naștere pănă la moarte, pănăce și lucruri neadevărate. Cu ocaziunea săpăturilor la Roma în anul 1906 s'a aflat o tăbliță, numită *„Acta diurna urbis“*. În Forum erau afîrnate aceste tăblițe, unde le citia publicul, le descria în mai multe exemplare și le vindea.

Plinius (orator și tălmăcitor roman) zicea că aceste *„tăblițe“* au fost „Biblioteca minciunilor“. Afără de acestea mai existau și alte tăblițe care erau puse la vlădicî pe părății caselor, unde se scriau toate întîmplările de peste an, pănăce și legile croite în acel an. Mai tîrziu se scriau pe acele *„Acta publica“* și vorbirile ținute în senat.

Aceste tăblițe în timpul modern s'au schimbat cutotul așa că le scriau pe hîrtie. În Veneția a văzut lumina mai întăi ziarele scrise cu mîna: *„Gazette“*, *„Notizie scritte“*, *„Fogletti“* și *„Fogli davizi“*. Colecția acestor ziare o păstrează și azi Universitatea din Lipsca dela anul 1494.

În secolul al XVI-lea s'au lăit mai peste toată Europa ziarele scrise cu mîna. Tot în secolul al XVI-lea a descoperit Gutenberg arta tipografică, dar totuși mai apăreau și ziare scrise cu mîna, pînăcî arta tipografică încă nu era așa de bine dezvoltată.

Maî tîrziu tipografii scriau ziarele cu mîna, pînăcî le era mai ușor a le scrie decît a le tipări. Un astfel de ziar îl citiau mai mulți abonați, așa că după ce îl citia unul, îl preda mai departe altuia.

La anul 1587 a scos un ziar (scris) tipografic I. Burger (Regensberg), în care descria toate întîmplările din luna lui April. La anul 1593 au apărut astfel de ziare și în Augsburg, care aveau deja numărul și datul scris pe ele. La a. 1595 tipografic J. Apfel din Viena a scos un astfel de ziar sub numele *„Neue Zeitung“*, în care descria războiul turc din acel an. Un astfel de ziar în care se scria despre război, a apărut și în Nürnberg la anul 1596, redactat de B. Heuttler.

În Șopron, cu trei sute de ani mai tîrziu, încă apărea un astfel de ziar, sub numele *„Bimböfűzer“*, la anul 1873.

La anul 1637 în Londra au fost inventate deja și literele pentru tipăritul ziarelor, dar totuși mai apăreau și ziare scrise, pînăcî parlamentul englez a oprit publicarea vorbirilor ținute în parlament, și așa fiind, ziarele scrise nu puteau trage pe nimeni la răspundere.

În secolul al XVI-lea atît în Italia cît și în Germania erau ziarele scrise la modă. În secolul al XVII-lea guvernul german a oprit apariția acestor ziare. Multe colecții din aceste ziare se află și azi în Biblioteca din Florența.

Italienii numiau ziarele *„Gazette“*, Nemții, luîndu-se după dînsii, le numiau *„Neue (Neue) Zeitung“*. Francezii le numiau *„Feuilles volantes“*.

Ilie Oravițanu.

IGIENĂ.

Despre nutriție.

Am văzut în numărul trecut în ce fel și în ce mod se nutrește corpul, acum voesc să amintesc despre alimente și despre valoarea lor nutritoare.

O nutriție îndestuitoare numai atunci se întîmplă, dacă materiile luate conțin materii nutritive care se mistuesc ușor. Cele mai multe materii nutritive conțin: laptele, ouăle, carnea, untul, brînzurî bune, peștele, leguminoasele uscate; ear cartofii, dintre alimentele noastre, conțin mai puține alemente nutritive. Nu e destul că alimentele să conțină o cantitate cît de mare de materii nutritive, ci trebuie să se și mistue ușor. Mistuirea — transformă și pregătește materiile nutritive și înainte de a fi luate în sînge — se efeptuește mai ușor, dacă mîncăm mîncări bogate în materii nutritive, combinate cu legumî mai puțin nutritoare. Bucătăria burghezilor este deaceia mai sănătoasă, pînăcî, nu se mîncă numai carne, ci are un vipt mixt și variat. Nu în toate cazurile e bine, mai cu seamă dacă recomandăm celor slabi, să mînce multă carne și ouă, să bea și mult lapte, ci în mod rațional să întrebăm, de poate ușor mistui? Omul nu trăește din a înghiți, ci din a mistui. Bolnavii care sufer de diferite morburî, slăbesc din ce în ce, mai cu seamă dacă ne nizuim a-î nutri cu alimente supranutritoare, pecînd încep a mînce supă cu un ou și legume, se reculeg și cu încetul trebuie să-î îndatinăm a mînce earăși carne.

Spre fericire, foarte mulți oameni nu iau în considerare, că oare mâncările sînt ușor de mistuit ori nu, ci mistue tot ce e numai de gustat. Oamenii slăbiți, sau cari sufer de stomac, trebuie să-și aleagă bine mâncările. Nu se mistue ușor: fibrile tari ale tendinelor, păstăioasele tari și legumele crude d. e. ridichea. Dacă ajung însă la stomac, foarte mărunț dărăburite, sau se eliminază din corp fără a produce vreo daună, sau d. e. ridichile mărunț tăiate ajută la mistuirea altor mâncări. Chiar păstăile mazerei coapte, ale fasolei, lintei nu se mistue ușor, nu se dizolvă în stomac; deaceia trebuie să pisăm mazerea, etc. și astfel să o mîncăm, căci altminterlea puțin folos avem de ea. **Greu de mistuit sînt:** rasolul fers, carnea de porc tare, unsoarea în cantitate mare, ceș mai mulți cîrnați, ouă tari, ferte și prăjite, toate brînzurile (afară de cele pregătite cu smîntînă); dintre pești țiparul (Aal) gras, toate soiurile de prăjituri pregătite din făină, tari, coapte, tăitei groși și găluște, pine rău coaptă; dintre legume, cum e fasolea, mazerea, linte, și toate legumele a căror fibre (ațșoare) nu se înmoaie detot prin ferbere; toate poamele crude sau toate soiurile de poame bogate în fibre, cudeosebire perele și prunele (mai cu seama coaja lor).

Diferite sucuri pregătite în diferite moduri pot împedea mistuirea. Așa d. e. unii oameni nu pot mîncă mîncări prea acre sau prea amare, deși, ingeneral luate, acreala ajută mistuirea, ear medicamentele pentru stomac ingeneral sînt amare. Chiar și laptele unii oameni nu-l pot suporta, cudeosebire cînd îl bem în porțiunî mari, și iute, atunci e foarte greu de mistuit. Laptele să-l bem totdeauna fers și cu pine. Laptele cu smîntînă, bătut, cu nițel zahăr și scortșoară amestecat, pentru ceș mai mulți e un nutremînt ușor.

De o însămnătate foarte mare e întrebarea că ce și cît să bem? Apa curată și limpede este beutura cea mai naturală și cea mai sănătoasă, lăsată dela Dumnezeu pentru toate ființele veșuitoare. Să ne îngrijim mai bine de o ființă sănătoasă decît de o pivniță cu beuturi alese. Dacă ne facem o ființă nouă, atunci să examinem apa, să o curățim odată în an, să îngrijim de împrejurimea ființei, ca să nu se strezure în ea sucurile dela gunoși etc. Să fim cumpătați, să nu bem apă în cantități prea mari cînd sîntem inferbintați.

Dintimp-întimp să bem citeo înghițitură, căci aceasta ne stîmpără setea. O cantitate prea mare de apă ne recește stomacul. Mulți oameni beau apă puțină, deoarece apa de care are lipsă corpul, o suplinesc mîncările lichide (cafeaua, supă și alte mîncări cari conțin apă). Îndecursul mîncării să abțâm de a bea apă. Mai țirziu îmboldește setea pe om, numai să bea cînd e delipsă.

A bea prea multe beuturi spirituoase se răzbună mai țirziu, chiar și atunci dacă nu ne numărăm între bețivi. Corpul se simpte ani de zile puternic; se dezvoltă o grăsime. Oamenii, cari închină prea mult cu paharul, devin caprițioși, adevă cu toane, și nedispusi, negăsindu-și altă mîngăere decît alcoolul, care i-a otrăvit umorul. Alcoolul pelingă că intră în nervi și singele atacă organele corpului cari formează și curățeste singele.

Eată cauza că alți oameni puternici, inficiați de năravul beuturii, ne mai putîndu-se mîntui, se apropie mereu de — groapă!

Chiar și vinurile nefalsificate, dar înăcrite, sau prea tari, cum și berea tină, nefermentată îndeajuns, mai ales pentru oamenii mai slabi, pot fi foarte periculoase. Și vai de oamenii, cărora li-se predică înzădar să fie cît de cumpătați la beuturi!

Dr. I. Fometescu.

ECONOMIE.

Prețul bucatelor.

Cine nu cunoaște manevrele negustorilor mari, cari avînd la îndămină toate mijloacele de informații, cumpără grîul dela agronomi cum le place lor. Cînd recolta e bună, speculanții respîdesc știri false că în alte părți ale lumii e rod îmbelșugat, pentru ca astfel să ademiască pe producenți a le vinde grîul „bătrîn” cu prețuri cît de slabe. Și după ce au țirguit, ear ei (speculanții) o sucesc, prin diferite vești, că în alte părți e grîu puțin, ca astfel să-și poată vinde cît de scump grîul din magazine.

Eată cum sorb speculanții sudoarea bietului țaran, care nu știe decît drumul până la oraș,

unde dă de ceș ce trăesc de pe spinarea lui, fără chin, fără trudă. Și asta așa-i decînd e lumea, că cel „cuminte” să trăiască din — osteneala „prostului”, care pe deasupra să mai lasă a fi și înșelat la cîntar. Fie an bun, fie an rău, negustorii ajung la banî, ear țaranul, în neștirea lui, n'are decît să lucre mereu pentru alții. N'ar putea și ai noștri, fie preoții, fie ceș de pela bănci, (că negustorii nu avem!) ca, înafară de a le sări în ajutor prin a le acorda la vreme împrumuturî pe rodul pămîntului (cum se practică, cu rezultate frumoase, bunăoară la Satul-nou și Petrovasela), să le sistemizeze, barem în centre, cîteun serviciu de informație, reclamînd chiar și dela guvernul țării ocrotirea agricultorilor noștri împotriva veștilor născocite de negustorii ceș fără suflet? Ori și asta e sub demnitătea intelectualilor noștri? În fruntea nou înființatului „Institut internațional agricol” din Roma se află însuși Regele Italiei.

Pe vremea grîului ar trebui chiar afișate prețurile, nu numai în piețele orașelor, ci chiar și pe sate.

Eată ce n'ar trebui întrelăsat din partea celor ce se gîrează de „frunțași” al poporului. Ori nu-i destul o boată la un car de oale?

Gh. Jianu.

„Ustredna banka ucastinny spoloc”.

„Ústredná banka úcastinny spoloc” din Budapesta, reprezentanța „Ústrední banka ceskych sporitelu” din Praga și-a încheiat bilanțul semestruului I. (prim) cu un rezultat foarte frumos. Institutul deja până de prezent se află în legătură de afaceri cu mai mult de 200 isitute financiare și cu număratoase firme mari, private, din cari cea mai mare parte sînt române, slovace, croate, sîrbe, și cu încetul devine centrul acestor institute desfășcînd pelingă condițiile cele mai convenabile toate tranzacțiile concretute ei.

Cu începutul lui Iulie și-a lărgit cercul de afaceri, ocupîndu-se cu vinderea efectelor (losurilor) în rate lunare, cu condiții foarte culante.

După încheierea bilanțului final la tot cazul își va ridica capitalul societar, dînd și prin aceasta ocaziune comitenșilor ei ca prin semnarea acțiilor să fie în conducerea institutului reprezentați în măsură cît se poate de însemnată.

Deoarece și pîn'acum chiar din partea institutului financiare se arată o interesare foarte mare față de „Ústredná banka”, cu siguranță se poate zice, că va avea un viitor mare și că deja a fost documentată lipsa luființării ei.

CRONICA.

Amicul și colaboratorul nostru *Dr. Vladimir Margan*, (Dr. M. Vladimirescu), teolog-rigorozant la universitatea din Berna, a fost distins, pentru merite culturale, cu crucea de cavalier al ordului Albrecht cl. I. de Regele Friederich August al Saxoniei. Sincere și multe felicitări!

Duminea trecută și-au ținut învățătorii ort. rom. din protopresbiteratul Orăviții adunarea generală sub prezidiul harnicului învățător *Alexe Jianu* în satul Comoriște.

După o foarte reușită prelegere-model din exerciul verbal, ținută de zeulosul învățător *Nicolae Blaj* (Calina), a urmat deschiderea conferinții printr'un discurs pătrunzător. Cel mai de interes punct al ordinei de zi a fost conferința președintelui *Alexe Jianu* asupra purtării în ordine a biroului oficiului învățătoresc conf. care a dat anză la o discuție întinsă asupra înlăturării atîtor încercături ce se ivesc mereu în purtarea cancelariei oficiului învățătoresc. Părerile bune ale conferențiarului se vor publica dealtfel și în „Educatorul”, organ oficial al Reuniunii învățătorilor gr. or. rom. din Eparhia Caransebeșului.

Adunarea la care au luat parte și o mulțime de sătenî, a fost una dintre cele mai frumoase.

Harnicul tinăr *Traian Străin Bogdăni*, fost funcționar la căile ferate, a răposat alaltăeri în etate de 23 ani la părinții lui din *Oravița-rom*. Întristatei familii sincere condoleanțe!

Trafica centrală din Oravița a încasat astan, mai mult pentru tutun de calitate inferioară de care fumează țaranii noștri, 510.000 cor. Dar pentru spirt cît cheltuesc ai noștri?

„Revista Preoților”, alături de „Severinul”, și „Krássó-Szörényi Lapok”, se vaită în gura mare că aici, cum îi vestește „un preot de cuvînt”, fără să arate adevărata cauză, nu s'a oficiat slujba dumnezeiască la Rusale; altă foare românească nu s'a ținguit atîta de acest „trist adevăr”, cum nu se țingue nici de „și mai tristul adevăr”, că alte popoare nici la noi, nici în întregă Europa, nu au o foare cu un titlu și program atît de „avîntat”.

Cel dintîi revizor școlar (confesional) a fost instituit în Arhidieceză: tinărul nostru pedagog *Dr. Onisifor Ghibu*.

Blindul canonic gr. cat. și prelat papal *Petru Pop* din Lugoj, membru zeos al mai multor instituții culturale, a fuchis ochii Joia trecută în etate de 89 ani. Odihniască în pace!

Joî, la 28 c. se începe țirgul mare la Oravița-română.

Reuniunea de citire și cîntări din *Oravița-rom*. arangează Marți la Sf. Ilie concert imprenuat cu teatru în grădina de țir, cu program bogat și variat. Tot atunci va da și chorul vocal gr. cat. din *Mercina* concert și petrecere cu dans, în favorul inundațiilor din Almăj.

„Revista Preoților” publică în cronică „Cîte ore de prelegere ține un învățător într'un an”, aratînd că un învățător „ar căpăta leafă pe zi cor. 8-70 sococînd „numai cele 115 zile cît ține instrucțiunea”. Cît e de șagalnică „Revista Preoților”!

Advocați noi — la Bocșa: *Dr. Alexandru Popovici*, la Recița: *Dr. Ion Moardă*, ear la Lugoj medic nou: *Dr. Ion Șepețianu*. Le dorim tuturor prosperare!

Întrebăm și aici, ceiace am mai întreat și alocurea: n'ar fi vremea ca toate icoanele, și din biserică și din casele oamenilor, să fie cenzurate și de cele neîngăduite de Stăpînirea noastră biserică să fie înlăturate din ochii lumii?

Semnalăm și noi pornirea din capitală a avocatului *Dr. Gerő Ernő* (Budapest VII. Erzsébetkörut 17) care a lansat un plebiscit către toată locuitorimea țării, aghitînd *introducerea prin lege a vizitațiunii medicale a celorce pășesc la „taină” căsătoriei*, înlăturîndu-se astfel marea mizerie pri-cinuită de boalele ereditare.

Termenul de recurgere la Fundațiunea Gojdu (VII. Holló-utca 8) expiră la 5 August c. n.

În Bosnia a fost introdusă oficial limba sîrbo-croată.

Comunitatea de avere a votat pentru rezidirea caselor celor inundați 200.000 cor. plus 20.000 pogoane de pămînt arabîl pentru grănițeri.

Conferențiar agronomic al „Asociațiunei”: fostul profesor de agronomie *Aurel Cosciuc*.

Muntenegru! va fi proclamat de regat la 28. August a. c.

Juristul rom. *Pius Ianza*, fiul de 19 ani al suprefectului din Hațeg, s'a sinucis din cauza nervosității dezvoltată în nebulie.

AVIZ!

Celorce și-au achitat restanțele, li-se pot libera la mîna acțiile noi, gata, din emisia III. a băncii „Plugarul” din Cacova.

Poșta Redacțiunii.

Tușnad. Dr. I. B. Articol special sub titlul „Vrem teatru” n'a apărut în „Progresul”.

Zagreb. Ne este cu neputință a vă împlini cererea. Incurînd vă vom arăta motivele într'o epistolă.

„Abonentului zeos”. Trimiteți la „Revista Preoților”. Noi nu ne putem abate dela părerea că preoților nu le șade bine înțoțonarea cu lanțe de aur.

Poșta Administrațiunii.

Restanțierilor „celor cu simpatii”: Hm!... Alte interjecții ni-le rezervăm pentru altădată.

Editor proprietar: **Gheorghe Jianu**.
Redactor responsabil: **Alexandru Purgariu**.

Totfelul de inserțiuni și reclame se primesc spre publicare în **PROGRESUL** în cele mai avantajoase condițiuni cu prețuri moderate.
Reclama e sufletul comerțului. — prin reclamă la progres!

Banca de asigurare

„Transylvania“

fondată la 1868, primește asigurări de viață și asigurări în contra focului și incendiilor grindei etc. în condiții foarte favorabile.

Valori asigurate: 105 milioane cor. — Des-păgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor.

Informațiuni la Direcțiune în **Sibiu**, strada Cismădiei 5., la Agentura principală în **Arad**, la Agentura cercuală din **Oravița** și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin bărbai de ai noștri de toată încrederea.

„PLUGARUL“

societate pe acții din Cacova

x-22

dă

5—6%

și plătește și darea după depuneri. Acordă împrumuturi pe obligațiuni și amortizare cu 6—7%, ear personale cu 8%. Escomptează cambii. Asigуреază vite și mijlocește cumpărarea de mașini agronomice.

Rezultatul alegerii

În mai multe rînduri am pus gînd și jură-mint că nicicînd nu mă voi mai despărți de prăvălia „Saubermann“, ear deodată, persfadat de un adversar, am ajuns la hotărîrea de a nu mă „alege“, pentrucă nicăiri nu se țirgue mai bine decît la

BERTALAN SAUBERMANN

renumit deposit de coloniale, peste drum de Hotel Coroana Ung.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosiască **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care depărtează de pe față și de pe mîni orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate pîn'acum. Se capătă la: **Apoteca Sîntul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein).
 Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt pi-căturile americane. Prețul 1 cor.

AVIZ.

La tîmplăria Iohan Formayer în Oravia

se pot comanda totfelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costișitor, e în măsură a lucra mai ieftin decît oricare. Poftiți și vă convingeți!

Cele mai bune

căldări și cazane

se pot cumpăra, cu prețuri absolut omenești, la vechia și cunoscuta

Firma I. PURGAR

lingă Moara de foc în 10-1

Oraviczabánya (Krassó-Szörény m.)

Cine vrea marfă bună, să țirgue în bătănia

GHEORGHE BOGDANU

preste drum de biserica din Oravița-rom.

La

Tipografia „Progresul“**== în Oravița ==**

se pot comanda

totfelul de tipărituri bisericesti, școlare, advocațiale și comunale

precum și

toate tipăriturile pentru bănci: cărți necesare la contabilitate etc.

Afară de asta se efeptuesc:

acții, cupoane, losuri pentru loterii

lucrate toate cu gust.

Nădăjduim că toți Români de bine ne vor trece pragul.

Totfelul de inserțiuni și reclame se primesc spre publicare în **PROGRESUL** în cele mai avantajoase condițiuni cu prețuri moderate.

Reclama e sufletul comerțului. — prin reclamă la progres!

Banca de asigurare

„Transylvania“

fondată la 1868, primește asigurări de viață și asigurări în contra focului și incendiului grădinei etc. în condiții foarte favorabile. Valori asigurate: 105 milioane cor. — Des-păgubiri plătite: 7½ milioane cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane cor. Informațiuni la Direcțiune în Sibiu, strada Cisnădiei 5., la Agentura principală în Arad, la Agentura cercuală din Oravița și la Agenturile locale de prin diferite comune românești, reprezentate prin băbați de ai noștri de toată încrederea.

„PLUGARUL“

societate pe acții din Cacova

x-22

dă

5-6%

și plătește și darea după depunerii. Acordă împrumuturi pe obligațiuni și amortizare cu 6-7%, ear personale cu 8%. Escomptează cambii. Asigуреază vite și mijlocește cumpărarea de mașini agronomice.

Rezultatul alegerii

În mai multe rânduri am pus gând și jurămint că nicicând nu mă voi mai despărți de prăvălia „Saubermann“, ear deodată, persfadat de un adversar, am ajuns la hotărârea de a nu mai „alege“, pentrucă nicăiri nu se țirgue mai bine decit la

BERTALAN SAUBERMANN

renumit deposit de coloniale, peste drum de Hotel Coroana Ung.

Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care depărtează de pe față și de pe mini orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebuintate până acum. Se capătă la: **Apoteca Sfintul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). Prețul unui borcan de cremă americană 1 coroană. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt pi-căturile americane. Prețul 1 cor.

AVIZ.

La țimplăria Iohan Formayer în Oravia

se pot comanda totfelul de mobile și lucrări pentru zidiri, cu prețuri absolut solide, fiindcă neavînd depozit, costișitor, e în măsură a lucra mai ieftin decit orcare. Pofțiți și vă convingeți!

Cele mai bune

căldări și cazane

se pot cumpăra, cu prețuri absolut omenești, la vechia și cunoscuta

Firma I. PURGAR

lingă Moara de foc în 10-1

Oraviczabánya (Krassó-Szörény m.)

Cine vrea marfă bună, să țirgue în bătănia

GHEORGHE BOGDANU

preste drum de biserica din Oravița-rom.

La

Tipografia „Progresul“

=== în Oravița ===

se pot comanda

totfelul de tipărituri bisericești, școlare, advocațiale și comunale

precum și

toate tipăriturile pentru bănci: cărți necesare la contabilitate etc.

Afară de asta se efeptuesc:

acții, cupoane, losuri pentru loterii

lucrate toate cu gust.

➡ Nădăjduim că toți Români de bine ne vor trece pragul. ➡